

Een overdenking over het geloof

Naar aanleiding van Zondag 7 en Zondag 23

Met de hulp des Almachtigen God willen we proberen iets te schrijven over Zondag 7 van onze geliefde Heidelbergse Catechismus met haar godzalige inhoud. In deze Zondag wordt beschreven het wezen van het zaligmakend geloof, en zonder dit geloof is het onmogelijk Gode te behagen. Zonder dit geloof, zoals dat beschreven is in deze Zondag, kunnen we alleen maar God vertoornen, de schuld groter en de verdoemenis zwaarder maken. Want al wat niet uit dit geloof is, is zonde en daarom gruwelijk in de ogen des Heeren HEEREN, de God van Israël. Maar eerst moeten we kort stilstaan bij Zondag 6. Daarin behandelt de Catechismus de vraag: Waarom moet Hij een waarachtig en rechtvaardig God zijn? Het antwoord luidt dan: Omdat de rechtvaardigheid Gods vorderde, dat de menselijke natuur, die gezondigd had, voor de zonde betaalde; en dat een mens, zelf zondaar zijnde, niet kon voor anderen betalen.

Er moet voor de zonde betaald worden en al zou een mens maar één zonde hebben, dan zou hij toch al de gerechtigheid van Christus nodig hebben, om die ene zonde, die de toorn Gods verwekt heeft, bedekt te mogen krijgen met de gerechtigheid van Christus.

Daarna vraagt de Catechismus in vraag 17: Waarom moet Hij (die Middelaar) tegelijk waarachtig God zijn? En dan luidt het antwoord: Opdat Hij, uit kracht Zijner Godheid, de last van de toorn Gods, aan Zijn mensheid zou kunnen verwerven en wedergeven.

Nadat dus zo de noodzakelijkheid van de Goddelijke natuur van de Middelaar uitgeklaard is, vraagt de Catechismus: Maar wie is deze Middelaar, Die tegelijk waarachtig God en een waarachtig rechtvaardig mens is? Hij, Die de deugden Gods volkomenlijk kon bedoelen en aan het recht kon voldoen; Die tegelijk volkomen en waarachtig mens is, zodat Hij in de menselijke natuur dit alles doordragen en uitdragen kon? Wie is

Deze? En dan komt het antwoord en het is alsof een stroom zich uitstort op de velden: Onze Heere Jezus Christus, Die ons van God tot wijsheid, rechtvaardigheid, heiligmaking, en tot een volkomen verlossing geschonken is.

De opstellers konden zich hier niet langer inhouden. Ze juichen het uit: „Die alleen! Die is het eeuwiglijk en een ander is het nooit: onze Heere Jezus Christus!” En dat voor die doemelingen, voor vijanden, voor vastgelopenen, voor zielen voor wie het onmogelijk was om voor God te bestaan. Voor hen, voor wie het onmogelijk was om ooit nog enig recht aan te kunnen brengen. Voor hen, voor wie alle tranen, zuchten, smeken en roepen totaal onmogelijk geworden zijn als grond voor de gerechtigheid Gods. Dat is Hij, Jezus Christus, Die ons geworden is tot wijsheid van God, rechtvaardigheid, heiligmaking, en tot een volkomen verlossing.

Maar dit moet bijbels, schriftuurlijk gegrond zijn en daarom vragen de opstellers: Waaruit weet gij dat? O, ze vertrouwen niets dat niet bijbels is, niets. Geen onschriftuurlijke Christus, het gaat om de eeuwige, waarachtige Christus, God uit God, eeuwiglijk te prijzen, en ook volkomen en waarachtig mens. In de gevallen natuur en nochtans zonder zonde.

Waaruit weet gij dat? Uit het heilig Evangelie, dat is uit het Goddelijke Woord. En na dit antwoord komt Zondag 7, waarbij we inzonderheid stil willen staan.

Het is bekend dat in oude tijden en voorliggende eeuwen, de kerkgebouwen bij de behandeling van Zondag 7 extra gevuld waren en dat er een bijzondere belangstelling bij de kerkgangers was om te vernemen hoe de leraar Zondag 7 met haar kernzaken, de kernpunten van de religie, zou behandelen en verklaren. Inderdaad staan in deze Zondag de kernstukken van de leer der zaligheid. Hierin wordt gehandeld over het geloof. Niet over het welwezen, maar over het wezen van het waar en zaligmakend geloof.

We kunnen in dit verband niet genoeg dat kleine boekje aanprijzen dat ds. Theodorus van der Groe geschreven heeft over het *Oprecht en zielzaligend geloof*. In dat boekje betuigt hij tegen verscheidene van zijn tijdgenoten en medevoorgangers,

dat in Zondag 7 niet het welwezen, maar puur en alleen het wezen van het zaligmakende geloof behandeld wordt. Want het welwezen kan er zijn of niet zijn, maar het wezen moet er zijn, zal het zaligmakend wezen.

Eerlijk en oprecht bewijst Van der Groe uit de oude geschriften en bovenal uit Gods Woord, dat de Catechismus hier het wezen des geloofs behandelt, dat iedere uitverkorene en dat ieder waarachtig kind van God tot een wezenlijk bestanddeel van het ware geloof heeft ontvangen en ontvangt, en beoefent. Want er zijn mensen die nooit het welwezen geheel zullen beoefenen en die nochtans zalig worden.

Gelukkig, het gaat om het wezen van het geloof. Die dat niet heeft, is en wordt verdoemd, en die dat wel heeft, is en wordt verzoend. Verzoend, door de genade Gods in Christus. Geloofd zij de Heere, dat in Zondag 7 van de Catechismus niet betuigd en voorgesteld wordt het welwezen, want dat is iets bijkomstigs, maar het wezen, dat alle uitverkorenen ontvangen door de genade die in Christus Jezus is, waardoor ze door het geloof leven en door dit geloof zalig en welgetroost zullen sterven.

Zondag 7 vangt aan met de vraag: Worden dan alle mensen wederom door Christus zalig, gelijk zij door Adam verdoemd zijn geworden? Opmerkelijk dat hij vraagt: Worden dan alle mensen wederom door Christus zalig? In de vorige Zondag was zo'n volheid der zaligheid in Christus, dat de zielen van de onderwijzer en van de leerling als het ware overstelpt waren door die volheid die in Christus gevonden wordt.

En nu lezen we in deze vraag: Gelijk zij door Adam zijn verdoemd geworden. Let wel, niet verdoemd zullen worden, maar reeds zijn geworden. Dus ieder kind wordt bij de ontvangst in zonde ontvangen, als een doemeling ontvangen, en is van dat ogenblik af het voorwerp van Gods rechtvaardige en eeuwige toorn.

Wij zijn verdoemd geworden. Een ware ontdekte ziel leert, dat hij verdoemd is geworden en dat hij daarom nooit iets anders te wachten heeft dan verdoemd te zullen worden, naar de rechtvaardigheid Gods. Van die God, Die nooit van Zijn recht afstand doen zal. Wij zijn verdoemd geworden. Dus is bekeerd

worden: van een verdoemde een verzoende worden, en dat op grond van recht.

Denk er goed om, zo begint Zondag 7. Radicaal; en als u eerlijk bent dan zult u zien dat het niet voor tweeërlei uitleg vatbaar is. Als u eerlijk bent en u niet laat misleiden door zogenaamde theologische en speculatieve beschouwingen over het geloof, dan zult u eerlijk zeggen: Ja, dat staat er.

En alleen die worden zalig, die in Hem door een waar geloof worden ingelijfd. Niemand anders in de gehele wereld, door alle eeuwen heen. Niemand anders heeft enige mogelijkheid tot zaligheid, dan alleen diegenen die in Hem door een Goddelijk Godswonder, eenzijdig, vrijmachtig, soeverein en onafwendbaar, zijn en worden ingelijfd. Die zijn volkomen afgehouden van Adam en ze worden in Hem ingelijfd als ranken in die Wijnstok.

En dan, het kan niet anders, gaat daarmee gepaard wat we verder lezen: En al Zijn weldaden aannemen . . . Volkomenlijk. Tot zaligheid. Daar is dus sprake van een waar geloof, waar de ziel in Christus wordt ingelijfd en met Zijn Persoon wordt verenigd.

Door een waar geloof. Daarom vraagt de Catechismus in vraag 21: Wat is een waar geloof? Wat is dat geloof waardoor de uitverkorenen in Christus worden ingelijfd en waardoor ze al Zijn weldaden krijgen aan te nemen, als een onbegrijpelijk, aanbiddeijk, zaligmakend Godsgeschenk? Wat is dat geloof in zijn wezen? Niet wat kan het zijn, maar wat is het in zijn wezen? En dan volgt het wonderbaarlijke antwoord: Een waar geloof is niet alleen een stellig weten of kennis, waardoor ik alles voor waarachtig houd, dat ons God in Zijn Woord geopenbaard heeft . . .

Laten we daar eerst even bij stil staan, bij deze woorden. Dit gaat eraan vooraf. Het is de historische zijde van het geloof. Dit ware geloof heeft een onvoorwaardelijk vertrouwen en een onvoorwaardelijke wetenschap, een geheiligde wetenschap en een geheiligd vertrouwen, dat alle Woord Gods, het Woord des Heeren, onfeilbaar is. En dat alles wat er in staat, volkomen Gods Woord en Waarheid is. En het is aan dit geloof gewoon

dat de ziel het gevoelt en beleeft. Dat gevoelen waarin niet de minste twijfel is dat alles wat in het Woord staat niet een waarheid is, maar de enige eeuwige waarheid. Dat is de ene zijde van het waar en zaligmakend geloof. Die dit eerste niet heeft, kan het tweede niet hebben.

Maar nu komt het andere aspect, het inwendige, bevindelijke en allerwezenlijkste van het ware geloof, met deze woorden: Maar ook een vast vertrouwen. Ieder woord is hier een zaak. Daar staat: Een vast vertrouwen. Daar staat niet een groot, maar een vast vertrouwen. Dat kan groot of klein zijn, dat kan bestreden of minder bestreden zijn, dat kan triomferend groot en het kan zeer klein wezen, maar het is een wezenlijk en een vast vertrouwen, gewrocht in de ziel.

Stel dat u een kilo goud hebt, dan hebt u echt, goed goud. Maar hebt u nu een gram van hetzelfde goud, is dat dan ook echt goud, die ene gram? Ja zeker, dat is evengoed goud, niet evenveel. Kwantitatief scheelt het veel, maar kwalitatief, liever gezegd wezenlijk, niet. Het is allebei goud. Zowel die kilo als die gram. Zo is het ook bij het ware zaligmakende geloof. Al is het gering, zwak, bestreden en aangevochten, of al is het bij ogenblikken triomferend en overwinnend, het is wezenlijk hetzelfde geloof. Zie maar: een vast vertrouwen. Het kleinste en ook het grootste, het is een vast vertrouwen.

Maar wat vertrouwt die ziel nu? Wat vertrouwt het geloof in die ziel, of in de gelovige ziel? Waarop vertrouwt ze dan zo vast? Hierop, op alles wat de Heilige Geest door het Evangelie in mijn hart werkt. Vast en wezenlijk en bijbels is het geloof, dat de Heilige Geest door het Evangelie en door het Woord in mijn hart werkt. Niet alleen gewerkt heeft, maar werkt. Voortdurend. Dan meer, dan minder, helder of bedekter, al naar het Gode belijft zulks te werken. Dat geloof dat door Christus' verdienste verdiend is en gewrocht wordt krachtens inlijving in Hem, door vereniging op grond van deugdsverheerlijking.

Worden dan alle mensen wederom door Christus zalig, gelijk zij allen door Adam verdoemd zijn geworden? En dan antwoordt Zondag 7 in antwoord 20: Neen zij. Geen algemene verzoening; het is een eeuwig wonder als het mag gebeuren, dat God naar

recht hen niet wil schuldig keuren. De Heere ziet nooit een zonde door de vingers. Als Hij een zonde door de vingers zag, hield Hij op rechtvaardig, eeuwig en heerlijk God te wezen. Want om de zonden door de vingers te zien, is rechtsverkrachting, rechtsverdoezeling. Dat kan nooit, want in Hem is geen onrecht. Daarom moet Hij alle mensen in Adam verdoemen tot verheerlijking der gerechtigheid en daarom zal Hij alle uitverkorenen verzoenen op grond van hetzelfde recht in Christus, die door het geloof met Hem verenigd zijn. Sion wordt door recht verlost en haar wederkerenden door gerechtigheid; en de ongelovigen en de onbekeerden, die volharden in hun ongeloof, zullen door hetzelfde recht buiten Christus rechtvaardig aanbiddelijk verdoemd worden.

Beide is het aanbiddelijk en God verheerlijkend. Boven de hel moet geschreven worden: „God is rechtvaardig en liefde.” Tot verheerlijking van Zijn eeuwige gerechtigheid. En boven de hemel kan geschreven worden: „God is rechtvaardig en liefde; degenen die daar mogen zijn, zijn door recht verlost.” Daarom zijn ze daarboven, door de eeuwige verdienende liefde en het behouden worden in Christus tot zaligheid. Ook als zodanig is de hemel de plaats van Godsverheerlijking. Ook daar is het recht in Christus gehandhaafd en verheerlijkt tot in eeuwigheid. Neen zij. Niet alle mensen. Het kleinste gedeelte. Velen zijn geroepen, weinigen uitverkoren. Thomas Shepard zegt op een zekere plaats: „Het is een op de duizend dat u zou behoren tot het klein getal der uitverkorenen.” Dat is Evangelie! Dat is een blijde boodschap! Dat is waarachtig en naar het Woord van God!

Neen zij, maar alleen die worden zalig, die Hem, dat is Christus, door een waar geloof worden ingelijfd. Inlijven, dat houdt in: een afhouwing van de eerste stam en een inlijving in een andere, een tweede stam. Afgesneden en ingelijfd worden en die dan al Zijn weldaden aannemen. Let goed op de bijbelse volgorde. Alleen die worden zalig en niemand anders, nooit in der eeuwigheid. Het Woord liegt niet en de Catechismus is in alles op het Woord gegrond. Alleen die worden zalig, die Hem door een waar geloof worden ingelijfd.

Al gaf men zijn lichaam om verbrand te worden, het zou geen nuttigheid doen. Al spraken ze de talen der engelen en der mensen, het zou hen niet zalig maken. Al had u al uw goederen aan het volk van God geschonken en ging u zelf als een bedelaar over de wereld, omdat u alles weggegeven had, het zou u geen zaligheid en verzoening aanbrenge.

Maar als u als de goddelooste der goddelozen in ontdekking, als een hulpeloos mens buiten Christus alles mocht verliezen en ook verloren hebt, alle hoop en alle gronden; als u alleen maar verdoemd mocht en kon worden naar Gods heilig recht, dan wordt u door genade een geschonken Borg ingelijfd. Afgesneden van de oude stam en ingelijfd in Christus en al Zijn weldaden aannemend.

Let op de volgorde: niet de weldaden voor de inlijving. Geen heiligmaking voor de rechtvaardigmaking, wat we tegenwoordig heimelijk ook wel horen verkondigen. Nee, maar richterlijk door het geloof Christus in Zijn Persoon ingelijfd en dan als vrucht daarvan onafwendbaar aanbiddelijk, genadiglijk al Zijn weldaden aannemen. Niet veel maar al Zijn weldaden aannemen. Geen uitzondering: rechtvaardigmaking, heiligmaking, verzoening en vrede, genade, aanneming en doding der zonden. Kortom, al de weldaden worden aangenomen krachtens inlijving in de Persoon van Christus, door het geloof. Naar de mate als het Gode belieft zulks te stellen en te doen functioneren, en dat kan krachtig wezen of minder krachtig, dat kan groter wezen of kleiner, maar in wezen is het hetzelfde geloof. Zaligmakend gewrocht, of beter gezegd: vloeiend uit de vereniging en de inlijving in Christus, waaruit volgt de aanneming van al Zijn weldaden door dit waarachtig geloof.

Behalve een stellig weten of kennis, is het geloof ook een vast vertrouwen en dat vaste vertrouwen, zegt de Catechismus, wordt door de Heilige Geest gewerkt, door het Evangelie. Zodat niet alleen bij anderen, zoals de bijbelheiligen, de gestorven godzaligen, maar dat altijd bij de ware Kerk het zaligmakende geloof gewerkt wordt.

Oudtestamentisch en in het Nieuwe Verbond. Het is hetzelfde

geloof. Het geloof dat David doet zeggen: Welzalig is de mens, wien 't mag gebeuren, dat God naar recht hem niet wil schuldig keuren. Psalm 32:1. Ditzelfde geloof doet Paulus zeggen: Zonder geloof is het onmogelijk Gode te behagen; en dat het alleen dit geloof is dat Gode werkelijk welbehaaglijk is. Het geloof in Christus.

En dat niet alleen anderen, maar ook mij. We letten op dat woordje „ook”. De Catechismus zegt niet: Mij, maar: Ook mij. Niet: Zekerlijk mij, maar: Ook mij, omdat het een eeuwig wonder is en blijft als een mens van dat geloof, van dat zaligmakend geloof, deelgenoot mag worden en zijn en blijven, tot in alle eeuwigheid. Ook mij. Hoe is het mogelijk, hoe is dat mogelijk! Dat, wat die Geest gewrocht heeft in mij. Een vast vertrouwen in de harten dier ellendigen, die uit en van zichzelf niet durven en kunnen geloven zonder het geschonken geloof en zonder de kracht des Heiligen Geestes. Dat zelfs ook mij vergeving der zonden, eeuwige gerechtigheid en zaligheid van God geschonken is.

Let wel: niet geschonken kan worden, zelfs niet geschonken zal worden, maar geschonken is, onwederstandelijk, onherroepelijk, onveranderlijk naar zijn wezen. Dat gelooft de ziel. Dat gelooft het kleinste en zwakste kind van God. Dat geloven de „slachtschaepkens Jesu”. Dat geloven ze in tijden van vervolgingen en droefenis, en ook in tijden van bestrijding en van ontzetting, waarin de gelovige kan komen.

De gelovige zou aan alles vertwijfelen als God het niet in het leven hield. Zo, dat de gelovige zegt bij ogenblikken: „Heere, heb ik nog een ziel voor de eeuwigheid? Is er nog een hemel? Is er nog een hel? Is er nog een God in de hemel?” Vanwege de vertwijfeling en aanvechting die een gelovige kan overkomen. Maar dat doet niets af of toe aan dit wezen des geloofs, hetwelk vast ligt in God en dat ook in de verborgen ondergrond des harten gevonden wordt en is en blijft.

Vandaar de woorden „werkt” en „geschonken is”, om nooit meer geheel in dit leven te zullen verdwijnen. Het is geschonken in grote of geringe mate, sterker of zwakker, maar als Goddelijke gave is het en blijft het geschonken. Al kan de gelovige er

somwijlen aan vertwijfelen, toch blijft er in het diepst van zijn hart iets getuigen, iets spreken, iets vertrouwen, iets geloven. Al is het nog zo klein. Maar met een vaste zekerheid, die niet in de gelovige ligt, maar die door het geloof in Christus, zijn Borg, verankerd is, en in de deugden en vastigheid van Gods verbond verzekerd, dat, al zou de gelovige vertwijfelen, het geloof nochtans door alles heen getuigt, dat ondanks alles ook mij vergeving der zonden, eeuwige gerechtigheid geschonken is.

Wat een gewichtvolle zaak wordt hierin uitgedrukt. Een zaligheid die van God geschonken is, van die God van Wie hier betuigd en van Wie hier gezegd wordt, dat Hij dat geschonken heeft, en daarom gaat de gelovige getuigen dat dat eenmaal, onherroepelijk, onveranderlijk, onwegneembaar geschonken is. Let op de woorden „eeuwige gerechtigheid”. Van eeuwigheid tot eeuwigheid is de gerechtigheid van Christus in het besluit der verkiezing, besluitenderwijze, verkiezenderwijze aan die Kerk toegediend en toegekend, en de zaligheid van eeuwigheid is in de tijd door het geloof door God geschonken, wederom uit louter genade. Uit louter genade, zegt de Catechismus. Niet alleen uit genade, maar uit louter genade. Alleen om de verdienste van Christus.

Ziet, theologisch, christocentrisch wordt hier het geloof beschreven. Uit loutere genade om de verdienste van Christus. En van dit geloof geldt: Zonder dit geloof is het onmogelijk Gode te behagen. En al wat uit dit geloof niet is, is zonde. Hoe ver het vermeende waan- of tijdgeloof kan denken, spreken, zich verklaren, het zal geen dageraad hebben.

Als één van de elementen, die in dit geloof wezenlijk verklaard worden, zal gemist worden, of als iemand een dezer zaken gestolen heeft, of zich zonder grond heeft toegeëigend en eigen zoeken te maken, dan zal dat in het gericht openbaar komen. En zal God het waar en zaligmakend geloof, dat in Zondag 7 op een heerlijke bijbelse wijze verklaard wordt, onderzoeken, dan zullen al de uitverkorenen ermee begiftigd blijken te zijn. Met geen ander geloof dan hier bijbels en schriftuurlijk beschreven is. En al kunnen de woorden in de ene belijdenis wel van die in een andere belijdenis verschillen, de zaken zullen in al de

reformatorische belijdenissen niet in het minst veranderen en niet meer van elkaar verschillen, dan de ene druppel water van de andere, wat het wezen van de zaak aangaat.

In de tijd van de Reformatie, in de tijd van de oudvaders, kende men en wilde men geen ander geloof beschrijven, noch hebben, noch beoefenen, noch prediken, noch leren aan arme zielen, die buiten dat geloof geen ander geloof durven, kunnen en willen beoefenen. Want alleen van dit geloof geldt het, dat het zonder dit geloof onmogelijk is God een ogenblik te behagen. Zonder dit geloof is het alleen mogelijk God te vergrammen, te vergrimmen en te vertoornen, omdat het een onwaarachtig, een schijn- of een half geloof is. In ieder geval is het geen zaligmakend geloof als het een van de wezenlijke bestanddelen ervan komt te missen.

Als we denken aan wat ds. Theodorus van der Groe schreef in het reeds genoemde boekje over het *Oprecht en zielzaligend geloof*, dan denken we aan de woorden waarmee hij dat boekje besluit. Daar zijn we het volkomen mee eens. „Want – zo zegt hij – ik betuige in 's Heeren heilige tegenwoordigheid, dat ik mij ganselijk verplicht achte, op koste van mijn eeuwige zaligheid, mijn mond en hand en alles, zo lang ik leef te moeten lenen aan de voorstand en openbare bescherming van het geloof der verzekerdheid, hetwelk eenmaal de heiligen is overgeleverd, door de Heilige Geest, en dat daarom zijn getrouwe voorstanders altijd zal hebben tot aan 's werelds einde.”

Wij onderschrijven deze verklaring volkomen en van harte, deze verklaring van Van der Groe, waardoor hij met heilige drijving gedreven werd om tegen velen in te gaan, die in zijn tijd Zondag 7 een beschrijving achtten te zijn van het welwezen van het geloof. Om tegen hen in te gaan met mond en pen, en door geschrift en prediking, aldoor de bazuin der gerechtigheid aan de mond zettend, toen hij dit geloof, zoals het hier beschreven wordt, verklaarde te zijn het wezen van het zaligmakend geloof, hetwelk geschonken wordt in de harten van alle uitverkorenen, van alle zuigelingen in de genade, van alle „slachtschaepkens Jesu”, van alle jongelingen in de genade en van alle vaders in de genade. Dezen hebben niet anders beoefend dan dit zalig-

makend geloof, tot Gods eer en tot hun zaligheid.

Die zijn ook niet anders dan door recht verlost, in de weg van dit zaligmakend geloof, en zij hebben vrede met God gevonden door dit geloof: „Wij dan gerechtvaardigd zijnde door het geloof.” Onze vaders kenden als bijbelse mensen geen ander geloof, dan het rechtvaardigmakend geloof. Een geloof dat niet rechtvaardig maakte, was geen geloof, want geloof is in zijn wezen rechtvaardigmakend: „Wij dan gerechtvaardigd zijnde door het geloof, hebben vrede met God door onze Heere Jezus Christus.”

Dat is die vrede die alle verstand te boven gaat. Dat is die vrede waarvan de herders zongen in Efratha's velden, in de nacht van de geboorte van Jezus Christus, onze Heere. Dat is die vrede op aarde, die alle verstand te boven gaat en die vrede wordt bedoeld volgens de kanttekenaren in Romeinen 5:1. Welk een kostelijke verklaring.

Dierbare kanttekenaren, u hebt als het ware gevreesd, dat er een geslacht zou komen dat die kernachtige beschrijving van het alleenzaligmakend, rechtvaardigmakend geloof zou verdraaien, ondermijnen en ondergraven, als was het het welwezen des geloofs. Nee, het is het wezen van het geloof en daarvan zongen de engelen in Bethlehems velden: „Vrede op aarde.” En dat is volgens de kanttekenaren: Vrede met God, Romeinen 5:1. Dit geloof is het zaligmakende, rechtvaardigmakende geloof.

In onze droeve dagen van afwijking van de rechte stukken der Reformatie, heeft men dit er op trachten te verzinnen, tegen de opstellers en hun verklaring in, en tegen de echte godzaligen, als een soort verklaring, en men zegt nu: „In Zondag 7 wordt een soort toevlucht nemen geleerd, als uit een gezichtelijk werk, maar dat is niet zozeer rechtvaardigmakend. Zondag 23, daar wordt het rechtvaardigmakend geloof geleerd in de Catechismus. Als een aanvulling, als wezenlijk iets anders. En dit in Zondag 7, is eigenlijk geen rechtvaardigmakend geloof. Wel een geloof, maar het is meer toevlucht nemend, zonder die wederkerende daad en zonder een krachtig bewustzijn van de verzoening met God. Dat laatste vinden we dan – zo zegt men – in Zondag 23.”

Lieve vrienden, waar vindt u deze dwaling bij de echte reformatorische oudvaders? Waar vindt u dat? Ik kan het gelukkig nergens vinden, want Zondag 23 is een heerlijke beschrijving van datzelfde zaligmakend geloof. Maar hier, in Zondag 7, vindt u het wezen van dat zaligmakend, rechtvaardigmakend geloof en in Zondag 23 de uitklaring, de functionering in de harten der uitverkorenen. Hoe dit geloof hier wezenlijk functioneert, werkt, uitgewerkt en beleefd wordt in de harten der uitverkorenen.

Daarom staat er in Zondag 23, waar het gaat om hetzelfde in het wezen: Wat baat het u nu, dat gij dit alles gelooft? Dit alles, van Zondag 1 tot en met Zondag 22 toe, in welk gedeelte de gehele Geloofsbelijdenis nota bene (goed opletten) geheel uitgeklaard wordt. Wat baat het u nu, dat gij dit alles gelooft? En dan het antwoord: Dat ik in Christus voor God rechtvaardig ben, en een erfgenaam des eeuwigen levens. Hier gaat het om de bate, de functionering, de kracht en de dadelijke vrucht van dit geloof. En dan wordt gevraagd in vraag 60 van de Heidelbergse Catechismus: Hoe zijt gij rechtvaardig voor God? Hoe functioneert dat in de praktijk, in het leven der gelovigen? Hoe functioneert dat in de verschrikkelijke aanvechtingen, dikwijls afwijkingen, dikwijls donkerheden, duisternissen en tormenteringen van de vorst der duisternis? Hoe functioneert dat?

Hoe zijt gij – niet: hoe kunt gij het worden, maar hoe zijt gij – in donkerheid en in verlichte dagen, in bestrijdingen en in de triomferende werkingen des geloofs rechtvaardig voor God? Hoe zijt gij dat? Wat uw staat betreft altijd, al kunt u nergens bij; wat uw gevoel betreft bij ogenblikken van verlatenheid of bij ogenblikken dat u met volheid des gemoeds kunt zeggen: „Door welke wij roepen Abba, Vader.” Nu dan, hoe zijt gij, arm kind van God, rechtvaardig voor God? Hoe zijt gij, in donkerheid, in verlatenheid, in vreugde, in droefenis, ook in tijden van onbeschrijflijke, nooit uit te spreken verlatenheid en donkerheden; hoe zijt gij rechtvaardig voor God?

Alleen door een waar geloof! Dat is in Zondag 7 beschreven. Beschreven in Christus Jezus, en nu krijgt u de werking, de uitwerking en de doorwerking van het geloof: Alzo dat, al is het

dat mij mijn consciëntie aanklaagt. Want God klaagt niet meer aan. Dat mijn consciëntie mij aanklaagt, dat ik tegen al de geboden Gods zwaarlijk gezondigd heb en geen daarvan gehouden heb . . .

Dat zegt de consciëntie van een kind van God, dat met Christus verenigd is door het geloof en voor God rechtvaardig is, en nog steeds tot alle boosheid geneigd is. Een geredde ziel. Met een waar geloof met Christus verenigd en met God verzoend, en nog steeds tot alle boosheid, zonder één uitzondering, geneigd.

Zo'n geredde ziel weet wel: enerzijds gerechtvaardigd door het geloof in Christus, als had ik nooit zonde gekend en gedaan, als ware ik nooit gevallen, als had ik het Beeld Gods nooit verloren. Want ik heb het in Christus heerlijker teruggekregen, zonder proefgebod, dan ik het in Adam verloren had. Maar dat neemt niet weg, ja, het wordt juist als het ware beleefd in de ontzaglijkheid van de verzekering van het ware zielzaligende geloof, beschreven in Zondag 7 en herhaald en uitgebreid in Zondag 23, dat hoewel het vast en gefundeerd is, ik toch nog steeds tot alle boosheid geneigd ben. Ook tot die zonden, die nog nooit beschreven zijn en ook nooit beschreven kunnen worden, en dat zegt wat, want welke zonden zijn niet beschreven en niet geopenbaard. Nog steeds tot alle boosheid geneigd, tot alle, zonder uitzondering. En ik ben in Christus rechtvaardig voor God. Dat weet die ziel.

O, bedrieg u niet. Als dat er niet meer is, dan hebt u het ware zaligmakend geloof niet. Dat doet de onderwijzer als het ware uitroepen in Zondag 7: „Ook mij, ook mij.” Nog steeds tot alle boosheden en gruwelstukken geneigd, en het is een wonder dat het niet tot uitbreking komt, dat het niet tot openbaring komt. Een wonder als het niet tot schandelijke openbaring komt van de schrikkelijkste zonde en de diepste zondeval. Enkel, Heere, Uw bewaring. Och Heere, bewaar, och Heere, behoed, och Heere, om Uws Naams wil, bewaar toch Uw Kerk voor de schrikkelijkste uitleving van datgeen waartoe ze altijd geneigd blijven. Zijn en blijven tot alle boosheid.

En dan gaat de Catechismus verder met de woorden dat „nochtans God” . . . Een van de martelaren uit Schotland, die

voor de brandstapel stond, zei toen hij knielde: „Ik ben hel, Gij zijt hemel. Ik ben verdoemenis, Gij zijt zaligheid.” Dat beleeft de Kerk, zoals uit deze woorden blijkt: Nochtans God, zonder enige verdienste mijnerzijds, uit louter genade mij de volkomen genoegdoening, gerechtigheid en heiligheid van Christus schenkt en toerekent.

Deze zin staat in de tegenwoordige tijd, dat houdt in: geschonken is en schenken zal, schenkt en toerekent, als had ik nooit zonde gehad of gedaan. Als ware ik nooit gevallen. Als had ik het Beeld Gods nooit verloren, noch verzondigd, noch in Adam verworpen, noch vertreden. Als had ik nooit zonde gehad of gedaan, ja, als had ik zelf al de gehoorzaamheid volbracht. Zo verenigd met Christus, zo verenigd, dat al Zijn werk het mijne is en Zijn gerechtigheid aan mij toegerekend is, als ware ik staande gebleven in het paradijs en had ik nooit gezondigd.

Zo rein, zo vlekkeloos, zo zondeloos in Christus, door het geloof van Zondag 7 en Zondag 23, dat in wezen hetzelfde geloof is. Zo zondeloos, vlekkeloos, zo heerlijk en zo rein, als een duif door het zilverwit, door het goud dat op haar vederen zit, bij het licht der zonnestrallen, ver boven andere vogelen pronkt. Zo pronkt die ziel met Christus, door het geloof, hoewel ze van binnen naar de oude mens tot alle boosheid en ontzettende gruwelen geneigd is.

Het blijft een wonder dat ze niet in een grote zondeval openbaar komen. Dat zullen ze bij zich houden tot de dood toe. Maar dat doet niets af van het licht der genade Gods; van het wonder naast die zwarte donkere afgrond van hun bestaan en zonde. Die glorierijke genade, dat glorierijke genadelicht van Christus' gerechtigheid in toerekening.

Dat God mij nochtans, zonder enige verdienste mijnerzijds, uit louter genade, toerekent de volkomen genoegdoening, betaald door Christus, Die voor al mijn zonden genoeg gedaan heeft. De gerechtigheid van Christus, Die volmaakt en volkomen is, wordt mij volkomen toegerekend, en de heiligheid. Want in Hem zijt gij volmaakt; en in Christus gesteld, ben ik even heilig als Christus, even zondeloos als Christus, in de toerekening. Tegelijk tot alle boosheid geneigd en tegelijk in Christus, als had

ik nooit zonde gehad, noch gedaan.

In Christus hersteld door het zaligmakend geloof. En die vereniging is zo sterk: ik ben Christus en in zekere zin: Hij is mij, om naar de gedachtengang van Luther te spreken. Evenals had ik zelf al de gehoorzaamheid volbracht, volmaakt, volkomen, Gode verheerlijkend, die Christus voor mij volbracht heeft. En daarom zegt God: „Ik zal op u niet meer toornen, noch u schelden.”

Dan antwoordt de ziel met diepe eerbied: „Ja Heere, dat geloof ik, want er is niets meer te toornen of te schelden, wat de staat aangaat. Die in Christus is, die is een nieuw, heilig, bedekt, gereinigd, verzoend schepsel. Niet meer toornen, niet meer schelden, want dan zou U het eerst op Christus moeten doen. Want ik ben in Hem en Hij in mij. Dan zou U eerst op Christus moeten toornen en schelden, en dat kan niet meer, daarom kunt U het ook op mij niet doen en zult U het op mij niet doen, want Sion wordt door dat recht verlost.”

Door recht is haar Christus door het geloof toegerekend. Door recht is de gerechtigheid en de heiligheid van Christus haar volkomenlijk toegerekend in Christus. In Hem, zegt de apostel, zijt gij volmaakt. Niet: wordt gij volmaakt. Maar, zijt gij volmaakt door het geloof.

O, wonder volk! Enerzijds, inderdaad, in het oude deel blijven ze tot zulke afschuwelijke zonden geneigd, die nog nooit beschreven of uitgesproken zijn, en tegelijkertijd zijn ze zonder vlek en zonder rimpel in Christus gesteld voor het aangezichte Gods. Sion zal door recht in Christus verlost worden. „Toon d' oprechten van gemoed, Uw recht, waar z' op vertrouwen”: Christus' gerechtigheid, Christus' genoegdoening, Christus' heiliging, Christus' heilverdienste, waarmede ze bedekt zijn en ganselijk verenigd. Ja, waardoor ze in Christus, Hem gelijkvormig gemaakt zijn in de toerekening. Tot alle satanische boosheid geneigd en nochtans tegelijkertijd in Hem volmaakt. Dat is Romeinen 7.

Dat is de oefening en de vrucht van het zaligmakend geloof in haar wezen, zoals het ons getekend en uitgeklaard wordt in Zondag 7 en in Zondag 23. In Hem volmaakt, behouden ze in

dit leven altijd het oude deel.

Dan komt het geheim van Romeinen 7. Paulus, in het stuk der heiligmaking beschreven hebbende het zaligmakende geloof, in Romeinen 5; in Romeinen 6 en 7 de werking, net zoals Zondag 7 en 23. Hoe dat in zijn werking doet uitroepen: „Ik ellendig mens”, verzoend, thuisgebracht op grond van gerechtigheid, ik ellendig mens, want wat ik wil? Ik wil heilig zijn. Ik wil godvrezend zijn, eerbiedig zijn, ik wil gelovig zijn, verloochend zijn, eerlijk zijn. Ik wil een kind Gods zijn en als zodanig wil ik niet zondigen. Ik haat de zonde en ik lust de zonde, ik doe de zonde en ik heb er een haat tegen.

Paulus zegt: Wat ik wil, dat doe ik niet en wat ik niet wil, waar ik van walg, waar ik van gruw, waar ik een afschuw van heb, dat doe ik. En ik wil heilig zijn. Een kind van God zijn, in de openbaring, en dat doe ik niet. Maar wat ik niet wil, dat doe ik, met walging, en wat ik met mijn gehele hart begeer, dat doe ik niet. Ik ellendig mens, wie zal mij verlossen van het lichaam dezes doods?

Dat spreekt die man, met een verzoende schuld, met een vast bewustzijn van het zaligmakend geloof van Zondag 7 en Zondag 23. De nadere verklaring vindt u in Zondag 23: Nog steeds tot alle boosheid geneigd. Dat was ook Paulus; het was tevens de leer van al de apostelen. Bij die heilige, wonderbaarlijk begenadigde mensen, daar vinden we die uitroep. Ik scheurling, dat zijn heilige scheurlingen, in zekere zin heilige keurlingen in Christus. En dat zijn heilige scheurlingen, zolang ze hier zijn, zodat ze sterker verlangen bij ogenblikken om ontbonden te worden en met Christus te zijn; want dat is zeer verre het beste. Dan hebben ze niet alleen de volkomen verzoening van hun zonden, dat krijgen ze door het geloof, zoals dat beschreven wordt in Zondag 7 en 23, ook de verlossing na de dood. Het overblijfsel van de oude mens der zonde, nooit bekeerd, nooit vernieuwd, dat hen aan blijft kleven tot en met de laatste doodsnik en dan eeuwig achterblijft, dat vernietigd wordt, verteerd wordt, de oude mens in het kind van God. Als persoon de hemel in en de oude mens wordt tot niet. Alleen bij de dood. Dan gaat het eerste er af van Zondag 23, maar het tweede blijft.

Dan zijn ze niet meer geneigd tot alle kwaad of tot enige boosheid, want dan verliezen ze die oude mens bij de dood, en gaan ze in, in de eeuwige heerlijkheid. Dan werpen ze de kroon voor dat Lam, omdat Hij hun volkomen God in Christus, hun volkomen zaligheid is.

En dat Hij is hun volkomen gerechtigheid door het geloof. Hier werd Christus door het geloof hun heiligmaking. Maar hier kleeft hen aan het verschrikkelijk overblijfsel der zonde. We herhalen nog eenmaal, wat de martelaar voor de dood uitriep: „Gij zijt hemel, ik ben hel; Gij zijt zaligheid, ik ben verdoemenis.” Dat was vóór de dood, na de dood niet meer. Dan is het eeuwig met Hem zijn. Wat ze hier begeerd hebben en nooit volkomen verkregen hebben: volkomen heiligheid.

Volkomen gerechtigheid hebben ze hier in beginsel mogen smaken, en door het geloof mogen omhelzen en beoefenen, wat dat is. In dat dood'lijkst tijdsgericht, hun ziel gered, hun tranen willen drogen. Toen ze overgingen hier in Christus. Door dat geloof, beschreven in Zondag 7, uitgebreid en in zijn werking in Zondag 23. Maar volkomen heiligheid, dat hebben ze hier nooit kunnen beoefenen. Wel dat uitzien en verlangen naar de hemel. Daarom zegt Paulus – en dat ging niet over zijn schuld, maar over zijn zondesmet – ik wens wel ontbonden te worden. Vanwege de oude mens. Niet vanwege zijn schuld, maar vanwege de zondesmet. En met Christus te zijn, want dat is zeer verre het beste. Want dat is volkomen heiligheid, zonder boosheid. Eeuwige heerlijkheid, door het aanschouwen. Tot in eeuwigheid.

En dan de kroon neer te leggen voor dat Lam, dat geschonken Lam, dat gegeven Lam. Dat Lam dat ze nooit begeerd of gezocht hadden, had God Zelf het niet gewrocht door de Heilige Geest. Dan voor dat Lam, voor God en voor dat Lam, in de Heilige Geest, die kroon neerwerpen.

De overwinning zingend in eeuwigheid met de verlore schare. In het levend geloof gerechtvaardigd en door het geloof aanvankelijk geheiligd op de aarde, en nu, eeuwig volmaakt heilig daar boven. Gij hebt ons Gode gekocht, uit de voorportalen der hel. Uit de klauwen des duivels, uit een godsdienst

zonder God. Uit een vermeend geloof, uit een vermeende zaligheid, o God, dat wij niet omgekomen zijn. Alleen door Uw genade, Uw opzoekende genade voor het eerst en bij vernieuwing. Gij hebt ons Gode gekocht, door Uw bloed, o Lam Gods. En dat tot in alle eeuwigheid. Rechtvaardig en ook eeuwig heilig, zondeloos voor het aangezicht Gods.

En zij volgen het Lam, waar Het ook henegaat. Niet anders, dan God en het Lam en de Heilige Geest, zonder mate. Daar zijn de zwervelingen en de vreemdelingen eindelijk in het Vaderhuis. Daar is de eenzame bruid eindelijk bij de Bruidegom en de veelszins verlaten vrouw bij haar Man en Maker, God in Christus. Daar zal het arme en vermoeide, meestentijds in het leven althans, veel bedroefde kind, eindelijk toch bij zijn Vader in Christus zijn.

Een Bruidegom, Die Zijn bruid heeft ontvangen en dat alles in de volkomen gemeenschap van de Heilige Geest, Die ze eeuwig toebrengt. Die de Werkmeester is geweest van alle werkingen des Geestes van de aanvang af tot aan de laatste doodsnik toe. En ook de Werkmeester van het zielzaligend geloof, gewrocht in hun harten naar de beschrijving van die lieve Catechismus, Zondag 7 en uitgeklaard in een nadere werking in die lieve, dierbare Zondag 23.

Datzelfde zaligmakende geloof waarvan eenmaal Van der Groe betuigd heeft, waarmee ik begon en dat ik nu wens te herhalen, in zijn godzalig werkje *Beschrijvinge van het oprecht en zielzaligend geloove*: „Dat ik betuige, in 's Heeren heilige tegenwoordigheid, dat ik mij ganschelijk verplicht agte, op koste van mijn eeuwige Zaligheid, mijn mondt en handt en alles, soo lange ik leve, te moeten leenen aan de voorstandt en openbaere bescherminge van het geloove der versekertheit, hetwelk eenmael den Heiligen is overgelevert door den Heiligen Geest, en dat daerom sijne getrouwe voorstanders altijd sal hebben tot aen 's wereldts einde.”

Wat zal dat een onbeschrijflijk voorrecht zijn, onmetelijk, indien onze zwakke krachten, heel zwak, heel klein, zich mochten trachten te wijden aan dat doel. Om te onderschrijven, dat enig zaligmakend geloof, dat geleraard is geweest door de

profeten en de apostelen en door de ganse Kerk, tot Rome's kerk en antichrist, de leer van dit zaligmakend, verzekerd geloof heeft verdoezeld en bijkans ten onder gebracht. Maar het mocht wederkomen door middel van Luther en Calvijn, de reformatoren, en door al Gods oude en getrouwe knechten, blinkende als een stad op een berg, als een licht op de kandelaar, om de duisternis te verlichten en om voor te lichten en te belichten het zaligmakend geloof, om daarin met Christus verenigd en met God verzoend te worden.

Ja waarlijk, Hij is overgeleverd om onze zonden en opgewekt tot onze rechtvaardigmaking. Om arme zielen, een laatste overblijfsel onder het oordeel, te begiftigen en te doen delen in het waar en zaligmakend geloof, beschreven in Zondag 7 van de Heidelbergse Catechismus, dat in wezen hetzelfde geloof is van Zondag 23 van onze dierbare Catechismus. Hetwelk de uitverkorenen zal brengen in de verzoende betrekking met God en hen na de dood zal doen overgaan in een eeuwig aanschouwen, door de liefde, in de eeuwige zaligheid. Hen die geloven, groten en kleinen, sterken en zwakken, geringen en aanzienlijken, slachtschaepkens Jesu, bevenden en helden des geloofs. Door Hem, Die dit geloof gekocht heeft voor Zijn uitverkorenen en dat Zijn lieve Geest gewrocht heeft in hun harten, opdat ze Hem zouden aanschouwen in heerlijkheid. God Drieënig, hun tot zaligheid. Dat zij zo.